

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2019. május 8.

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal kell javítani az alábbiak szerint.**

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[ ]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma (aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem: **0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)

Rossz válasz: **0 pont**

Hiányzó válasz: **0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni (lehet pl. 3,5 pont).

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges (kifejtendő) feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **kettő** feladat értékelhető:

egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,

egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat.

A két feladatnak **különböző korszakokra** kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **két** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje, vagyis mindkét megoldását ki kell javítani, és a magasabb pontszámút kell figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13. és a 16. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani a vizsgapontszámot (mely középszinten azonos az összpontszámmal).

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.
----

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.
----

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra nem szerzett pontot.

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „**T**”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.
----

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.
----

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú esszénél 2-2 pont adható.

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓*Tidő*, illetve ✓*Tér*), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „**K**”-val jelöli.

A rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (**K1**) 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.
----

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.
----

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A hosszú esszénél külön kell pontozni az ún. általános (**K1**) és a konkrét (**K2**) történelmi fogalmakat. A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre a rövid (**K2**) és a hosszú esszénél (**K3**) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és az *Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. Egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan) az alábbiak szerint:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓E1 külön jelölve, ha a rögzítés és a megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni az eseményeket alakító tényezőkre adott részpontokat (pl. ✓E1).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

---

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után a feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért pontszámokat összegezni kell.

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Julius Caesar (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) A) 3., B) 4., C) 1.

b)

1.	2.	3.
A	C	B

2. Középkori gazdaság és társadalom (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) 2. b) 1. c) 1. d) 2.

3. I. Károly (Róbert) uralkodása (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

Állítás	Forrás			
	A	B	Mindkettő	Egyik sem
a) Egy regáléjövedelem megosztását rendeli el.	X			
b) A telket jelöli meg az adófizetés alapjául.		X		
c) Biztosítja az értékálló aranypénz kibocsátásának feltételeit.			X	
d) Eltörli az évenkénti pénzváltást.		X		
e) A kilenced összegét 18 dénárban állapítja meg.				X
f) Megszünteti a kötelező birtokcserét.	X			

4. Felvilágosodás (Elemenként 1 pont, összesen 7 pont.)

Részlet az Alaptörvényből	Felvilágosodás korabeli idézet betűjele
a) „A magyar állam működése a hatalom megosztásának elvén nyugszik.”	C
b) „Senki nem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg.”	D
c) „Az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani.”	A
d) „Az országgyűlési képviselőket a választópolgárok [...] választják.”	G
e) „A Kormány az Országgyűlésnek felelős.”	E

f) 2., 3.

5. XVIII. századi demográfiai változások (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) Munkaerőt biztosítottak. / Növelték az adóalapot. (A tartalmilag azonos helyes válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatóak.)

b) A túlnépesedés. / A földhiány. (A tartalmilag azonos helyes válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatóak.)

c) 1.

d) 3.

6. Első ipari forradalom (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) 3.

b) 2.

c) vasút / gőzmozdony megjelenése *(Elfogadható még: gőzgép.) (A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

d) Az áruszállítás felgyorsult. / A munkaerő mobilitása nőtt. / Tágultak a piaci lehetőségek. *(Más, hasonló értelmű válasz is elfogadható.)*

7. Reformkori Magyarország (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) 1. Kölcsey Ferenc 2. Széchenyi István 3. Kossuth Lajos

b) (rendi) országgyűlés / diéta

8. Második világháború (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) 2.

b) 3.

c) Ausztria

d) Magyarország

9. Trianoni béke következményei (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) 3., 4.

b) Nyersanyaghiány volt. vagy Beszűkült a felvevőpiac. *(A tartalmilag azonos helyes válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatóak.)*

c) 3.

10. Keleti és nyugati blokk (Összesen 3 pont.)

a) 3. (1 pont)

b) 1., 3. (Elemenként 0,5 pont.)

c) NATO (Észak-atlanti Szerződés Szervezete) (1 pont)

11. Kádár-korszak (Elemenként 1 pont, összesen 5 pont.)

a) 3.

b) 3.

c) 2.

d) 1.

e) Elvárta a rendszer elfogadását. *(Tartalmilag hasonló, más helyes válasz is elfogadható.)*

12. Adók és járulékok (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Adó megnevezése	Adó alapja	Adó mértéke
általános forgalmi adó	B	E
személyi jövedelemadó	C	D

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Református egyházszerkezet (rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a református egyházszerkezetet mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T A kálvini reformációt a XVI. században helyezi el, és említ legalább egy, a református egyházhoz köthető térbeli elemet (pl. Kálvin francia származása, Genf mint központ, Svájc, Hollandia, Skócia, Magyarország egyes részei stb. mint zömében református területek.)	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. reformáció, református, protestáns, egyház.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzíti a szöveg valamely lényegi elemét (pl. jobb, ha a hatalmat többen tartják a kezükben; Isten megbünteti a zsarnokokat; a királyi hatalmat korlátozó intézmények hasznosak), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez összefügg Kálvinnak az emberi bűnösségről vallott felfogásával, ezt zsarnokölési elméletnek is hívják, Kálvin elveti az abszolutizmust, támogatja a – nép által – ellenőrzött / a megosztott hatalom elvét).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a református egyházközségeket választott világiak testülete (presbitérium) vezeti, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel az ősegyház mintáját követi, ez az ellenőrzött / megosztott hatalom elvéből következik, a lelkész az egyházközség alkalmazottja / meghívottja, ez mintául szolgál a politikai berendezkedéshez is).	0–3
	E2 Rögzít egy további lényeges tény a református egyházszerkezettel vagy annak elvi alapjaival kapcsolatban (pl. Kálvin Franciaországból Genfbe menekülve hozta létre az első gyülekezetet; a református egyházban nincs hierarchia / az egyes egyházközségek önállóak; a református egyházat a puritanizmus jellemzi; a kálvinizmus elsősorban városokban terjedt el; a kálvinizmus elterjedése összefüggött a köztársasági államformával / a rendi ellenállással), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a genfi gyülekezetet nagy erkölcsi szigorral irányította, ennek oka az ősegyházi minta / a hatalommegosztás elve / a nem biblikus hagyomány elvetése / a papi szentség elvetése; ennek jellemzője az egyszerű templombelső / egyszerű templomépítészet / minden világi hívság elvetése / a takarékoság megbecsülése / a szorgalmas munka megbecsülése; ez összefügg a városi önkormányzatisággal / a polgárság anyagi érdekeivel / a kapitalizmus kibontakozásával; említ egy konkrét történelmi eseményt, amelyben a kálvini reformáció jelentős szerepet játszott, pl. németalföldi	0–3

	szabadságharc, francia vallásháború, angol polgárháború, magyar rendi mozgalmak).	
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

14. A hármas szövetség**(rövid)**

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a hármas szövetség kialakulását mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a hármas szövetség 1882-ben alakult meg, tagjai Németország, az Osztrák–Magyar Monarchia és Olaszország.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. hármas szövetség, nagyhatalom, hatalmi érdekek, védelem.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzíti a szöveg lényegét (pl. kölcsönös védelmet ígérnek a szerződők egymásnak francia támadás esetére), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel lett Olaszország is tagja a szövetségnek, Olaszország a gyarmati kérdésben került szembe Franciaországgal, ezzel sem szűnt meg a feszültség Olaszország és a Monarchia között, a cél Franciaország elszigetelése volt).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a hármas szövetség előzménye Németország és a Monarchia kettős szövetsége volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. védelmi szerződés volt Franciaország és Oroszország ellen, Németország Oroszország ellenében inkább a Monarchiát támogatta).	0–3
	E2 Rögzít egy további lényeges tény a hármas szövetség létrejöttével vagy jelentőségével kapcsolatban (pl. létrehozásában Bismarck játszott vezető szerepet; előzménye volt Oroszország és az Osztrák–Magyar Monarchia balkáni konfliktusa; felgyorsította a francia-orosz közeledést / ellenében alakult meg az antant / csak rövid időre biztosította Franciaország elszigetelését; felgyorsította a fegyverkezési versenyt, később Románia is csatlakozott a szövetséghez), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Bismarck célja Franciaország elszigetelése / a német egység biztosítása volt / távozásával a német külpolitika agresszívebbé vált; az orosz terjeszkedés / Szerbia fenyegette a Monarchia területi egységét; a hármas szövetség és az antant szembekerült egymással a világháborúban / Németország és a Monarchia alkották a központi hatalmakat / Olaszország – és Románia – kihátráltak a szövetségből; Németország flottaépítésbe kezdett / kidolgozta a Schlieffen-tervet).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

15. Magyar államalapítás**(hosszú)**

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően I. (Szent) István egyházszerező tevékenységét mutatja be, és rávilágít annak politikai jelentőségére. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti I. (Szent) István uralkodásának évszámait (997/1000/1001–1038).	0–2
	T2 Rögzíti, hogy az egyház központja Esztergom lett, és rögzíti a téma még egy térbeli elemét (pl. kolostoralapítás Pannonhalmán / Pécsváradon / Veszprémvölgyben, térítők érkezése a Német-római Császárságból, valamely másik érseki / püspöki székhely).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. keresztény, törvény, király, egyház.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. tized, püspök, érsek, kolostor.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a szertartásokat tilos volt megzavarni, a templomban nem megfelelően viselkedőket megbüntették), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. István kötelezte az alattvalókat a keresztény vallási előírások betartására, a fiatalok keresztény hitre térítésére nagyobb hangsúlyt helyeztek, nem mindenkit kötöttek le a kötelező / latin nyelvű szertartások, a kereszténység lassan vált elfogadottá a nép körében).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. István megalapította a veszprémvölgyi apácakolostort / kolostorokat alapított, birtokot / jövedelmeket / alattvalókat adományozott a kolostornak), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a szerzetesi életmód meghonosításával is a kereszténység elterjedését segítette, biztosította a kolostorok fenntartását, a veszprémvölgyi apácakolostor görög szertartású volt).	0–3
	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. István a kereszténység megtartására buzdította fiát, a keresztény hitet a királyi hatalom alapjának tekintette), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. István biztosítani igyekezett politikájának folytatását, koronáját a pápától kapta, apostoli királyi címe az egyházszerező tevékenységére utalt, a királyi koronázást / az államszervezést a kereszténység felvétele tette lehetővé, a kereszténység felvételével illeszkedett be Magyarország az európai államok közé).	0–3
	E1 Rögzít egy tényt a kereszténység felvételére vagy István neveltetésére vonatkozóan (pl. István apja, Géza fejedelem vette fel a kereszténységet; István keresztény nevelést kapott), és tesz egy érdemi megállapítást ennek politikai jelentőségére vonatkozóan (pl. a kereszténység felvétele tette lehetővé Magyarország beilleszkedését az európai államok közé / a királyi	0–3

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	koronázást, az egyházszerzés szorosan összefüggött az államszervezéssel, a kereszténység felvétele elősegítette a külpolitikai szövetségkötéseket).	
	E2 Rögzíti, hogy István érsekségeket és püspökségeket hozott létre, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (az egyház fejének érseki címe a politikai függetlenséget is jelezte, az egyházszerzés kialakítása párhuzamosan zajlott a lázadó törzsfők leverésével / a királyi hatalom kiterjesztésével a Kárpát-medencére, István földbirtokok adományozásával biztosította az egyház működésének anyagi alapjait, az egyházmegyékben plébániák jöttek létre, az érsekségek / püspökségek mellett káptalanok látták el a hivatali feladatokat).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy István törvényekkel is biztosította a kereszténység megszilárdulását, és megemlíti legalább két jelentősebb törvényt (pl. a tized bevezetése, a templomépítés kötelezettsége tíz falvanként, a kötelező vasárnapi mise / böjt / gyónás).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

16. Rákosi-korszak**(hosszú)**

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Rákosi-korszak gazdaságpolitikáját mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy a Rákosi-korszak 1948 / 1949-től 1953 / 1956-ig tartott.	0–2
	T2 Rögzíti a téma valamely térbeli elemét (pl. új iparvárosok – Sztálinváros / Dunaújváros, Tatabánya, Kazincbarcika; Magyarország a szovjet blokk része).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. kommunizmus / szocializmus / marxizmus, diktatúra, államosítás, párt.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. tervgazdaság, kollektivizálás / téészesítés / termelőszövetkezet, iparosítás, munkaverseny.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
	F1 Rögzíti a szöveg egy lényegi elemét (pl. az élmunkások a korszakban hatalmas kiváltságokhoz / luxuscikkekhez juthattak, a jólétet a politikai berendezkedésnek tulajdonította), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. munkaverseny révén igyekeztek ösztönözni a termelést, a kitüntetett dolgozók irreális eredményeket értek el, szovjet mintára az élmunkásokat példaként állították a többi munkás elé, a kitüntetést a norma túlteljesítéséért)	0–3

Ismeretszerzés, a források használata	kapták, a növekvő munkásréteg nehezen szabadult vidéki / paraszti gyökereitől, a rendszer az élmunkások segítségével legitimálta magát / akarta bizonyítani sikerességét.)	
	F2 Rögzíti a plakát mondanivalójának egy lényegi elemét (pl. a mezőgazdaságban beszolgáltatási rendszer működött, a propaganda jólétet sugall), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a beszolgáltatás erőszakkal történt, kiváltotta a parasztság ellenállását, a beszolgáltatási rendszer miatt az emberek rejtegették a megtermelt élelmiszert / éhínség alakult ki.)	0–3
	F3 Rögzíti a táblázat egy lényegi elemét (pl. a legtöbb árucikkhez vagy szolgáltatáshoz több munkával lehetett csak hozzájutni, mint a második világháború előtt, a kenyér a többi árucikkkel és szolgáltatással ellentétben viszonylagosan olcsóbb lett), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. romlottak az életkörülmények, a politikai vezetés csak a legalapvetőbb létszükségleti cikkek könnyebb elérhetőségét biztosította, a sok munkát a normák emelése révén kényszerítették ki az emberekből, a több munka nem járt együtt az életkörülmények javulásával).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaköz- pontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy tervgazdaságot vezettek be, és megmagyarázza ennek működését (pl. öt évre országosan megtervezett tervszámokat lebontották az egyes üzemekre, a gazdaság központi irányítása volt jellemző, a gazdaság nem piaci alapon, hanem politikai irányítással működött) <i>vagy</i> ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a tervgazdaságot magasabb rendűnek tartották a piacgazdasággal szemben, ennek segítségével akarták elérni a gyors gazdasági felzárkózást).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a nehézipar erőltetett fejlesztésébe kezdtek, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezt tekintették a modernizáció alapjának, ezzel növelni lehetett a munkásosztály létszámát is, ez egyben a katonai felkészülést is szolgálta, a tőkét a mezőgazdaság kollektivizálásából teremtették elő).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy a mezőgazdaság átalakítása kollektivizálással ment végbe, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ideológiai alapelv volt a köztulajdon felsőbbrendűsége, a parasztoktól elvett földekből termelősövetkezeteket / állami gazdaságokat hoztak létre, a kollektivizálás következtében felszabadult munkaerőt az iparba terelték, a mezőgazdaság eredményei romlottak, az államosítást terror és félelem kísérte.)	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

A feladatlapon szereplő források (szöveg, kép, táblázat, grafikon) lelőhelyei:

2. feladat: Az ábra forrása: Száray Miklós: Történelem I. (Forrásközpontú történelem, Nemzeti Tankönyvkiadó)

6. feladat: A diagramok forrása: Bihari Péter: A befejezetlen múlt 4; Polgári társadalmak és nemzetállamok (1776–1870); Raabe Klett, 1999; 77. o.

9. feladat: A térképábrázolás forrása: Száray Miklós – Kaposi József: Történelem IV. (Forrásközpontú történelem, Nemzeti Tankönyvkiadó)

16. feladat: www.zml.hu